

ARJESSA VAI SYRJÄSSÄ - RYHMÄSSÄ VAI EI?

Antti Maunu
VTT, vapaa tutkija
22.4.2016

maunuan@gmail.com
www.anttimaunu.fi

Esitys

- 1) Nuoruus sosiaalisena elämänvaiheena
- 2) Miten nuorten yhteisöllisyys lisää hyvinvointia ja terveyttä?
- 3) Mitä yhteisöllisyys on? Ryhmät ja sosiaalinen luottamus
- 4) Miksi yhteisöllisyys on 2000-luvulla kiven alla?
- 5) Kuinka valmistaa yhteisöllisyyttä nyky-yhteiskunnassa?

1. Nuoruus

Psykologisessa mielessä [ryhmän] tiiviin yhdessäolon tulos on ikään kuin yksilöiden sulautuminen yhdeksi kokonaisuudeksi niin, että ***yksilön minuus muodostuu monin tavoin osana ryhmän yhteistä toimintaa ja tavoitteita.***

Tämä yhteys on helpointa ilmaista puhumalla "meistä"; se sisältää eräänlaisen yhteisymmärryksen ja identiteetin, jolle "me" on luonteva ilmaus. [-] ***Vasta tällaisessa yhteydessä ihmisen perusolemus nousee esiin. Ihminen ei saa sitä syntymässään; sitä ei voi saavuttaa kuin yhteenkuuluvuuden tunteen kautta, ja se kuihtuu eristyksissä.*** (Cooley 2009/1922, 13–17, käännös AM.)

Yksilöllinen identiteetti on sosiaalinen

- ▶ Muotoutuva aikuisuus (*emerging adulthood*) n. 18-25 v. identiteetin rakentumiselle keskeinen elämänvaihe
- ▶ "Kutsumuksesi on siellä, missä taitosi kohtaavat maailman tarpeet" (*Aristoteles*)

2. Sosiaalinen pääoma edistää terveyttä

- ▶ Pidempi elinajanodote ja vähemmän sairauksia
- ▶ Hyvä subjektiivinen terveys
- ▶ Vähemmän mielenterveysongelmia
- ▶ Vahva itsetunto, hyvä minäkuva

Sosiaalinen pääoma parantaa koulumenestystä ja läpäisyä

- ▶ Kun koulussa viihtyy, sinne tulee mielellään ja sen antamiin tehtäviin tarttuu innolla
- ▶ Kun kokee olevansa hyvä ja pystyvä, asiat sujuvat
- ▶ Positiivinen kierre: tunnustusta hyvästä suoriutumisesta
- ▶ Sama logiikka myös työpaikoilla ja -yhteisöissä

Sosiaalinen pääoma torjuu syrjäytymistä

- ▶ Pitää mukana koulussa, töissä ym. yhteisessä toiminnassa
- ▶ Ehkäisee päihde- ja mielenterveysongelmia
- ▶ Tuottaa resilienssiä (sietokykyä, kimmoisuutta) vaikeisiin elämäntilanteisiin

Vain yksi ongelma: mitä se on?

- ▶ “Sosiaalisen pääoman” suuri epäselvyys
 - ▶ Aikuisten muodostama tukiverkko?
 - ▶ Nuorten omaehtoiset ryhmät ja toiminta?
 - ▶ Sosiaalisen erottautumisen väline?
 - ▶ Aktiivisuus ja osallistuminen...?

3. Sosiaalinen luottamus

- ▶ Tapa suhtautua toisiin ihmisiin ja maailmaan
- ▶ Opitaan samoin kuin epäluottamuskin
- ▶ Voidaan oppia vain ryhmissä ja sosiaalisissa tilanteissa
- ▶ Nuoret voivat saada valmiudet vain aikuisilta = kasvattajilta

Ryhmät ovat elämän kivijalka

- Ei ole "yhteisöllisyyttä", on vain tavallisia ryhmiä ja yhteisöjä
- Näissä ryhmissä opitaan joko sosiaalinen luottamus tai epäluottamus

Mitä on hyvä elämä?

HAASTATTELIJA: Millainen on onnellinen raksan opiskelija?

MATTI: Ku asiat menee niinku pitää

SAMPO: Käypi koulussa ja syöpi ja nukkuu

JUHO: Näkkee kavereita

TOUKO: Mukava koulupäivä ja kavereitten kanssa ajanvietto

MIIKKA: Hyvä uni on kaiken aa ja oo.

EVE: Jaksaa ja on onnellinen ja tyytyväinen

MAARIT: Perusterve

JONNA: Ei oo ainakaan mitään stressiä eikä mitään sellasta

Nuoret eivät toivo yksilöllistä loistoa ja valinnanvapauden maksimoimista

- He ovat kasvaneet katkonaiseen yhteiskuntaan
 - Ei pysyviä työsuhteita
 - Ei pysyviä ihmissuhteita
 - Valinnan pakko, riskejä, pelkoja ja epävarmuutta
- Luksusta on pysyvät sosiaaliset paikat ja rytmit sekä niiden tarjoama sosiaalinen luottamus

4. Miksi yhteisöt eivät toimi?

- ▶ Suuri muutto irrotti suomalaiset maaseudun perinteisistä pienyhteisöistä 1960-70-luvulla
- ▶ 1980-luvulta alkaen Suomi urbaani, yksilöllistyvä kulutusyhteiskunta
- ▶ Sosiaalisuus pitää aktiivisesti tehdä - se ei lankea itsestään asuinpaikan, työn, suvun tai harrastusten mukana
- ▶ 1980-90 –luvun individualistinuoret hallitsevat yhteiskuntaa ja ovat tehneet individualismistaan normin (vrt. Úcar 21.4.2016)

5. Kuinka ehkäistä syrjäytymistä näissä olosuhteissa?

- Jokaiselle paikka porukassa ja maailmassa
- Sosiaalinen luottamus ja sosiaaliset taidot opitaan vain ryhmissä
- Aikuiset ovat vastuussa nuorten ryhmistä ja sosiaalisista valmiuksista

Aikuisten roolit muutoksessa

JUHANI: Kyl se [päihdekasvatuskin] varmaan ois paikallaan ja aiheellista, mutta miten tämmöseen rakenteeseen saa sen että kaikkee pitäis opettaa. Yhtäkkii yhen ihmisen pitäis opettaa kaikkee niille, ni mistä sen rahkeet riittää... Omat vanhemmat ei pysty opettaan edes peruskäytöstapoja, ja sit opettajan pitäis yhtäkkii opettaa ammattiaineet ja vähän siit ammattiaineiden sivusta jotain töitä ja peruskäyttäytymissäantöjä ja alkoholikoulutusta, ja sitte käydä valvomas pihalla ja puhumas niille miten jätehuolto toimii, miten tää ympäristö ja maailma hukkuu paskaan ja... se kasvaa niin laajaks se kirjo. (*Opettajahaastattelu, ammattioppilaitos, metalliala, PK-seutu*)

Ryhmät tarvitsevat ohjausta

- Sosiaalisuus ei ole syntymäominaisuus, vaan ryhmässä opeteltava taito
- Ryhmiä on ohjattava, jotta ne onnistuvat
- Ryhmien ohjaajille riittävät resurssit ja osaaminen

RYHMÄTAITOJA, NIIDEN OPETTAMISTA JA RYHMÄTAITOJEN
OPETTAJAKOULUTUSTA

RYHMÄ- ILMIÖ

Ryhmän ohjaajan käsikirja

Artikkeleita

- **Ehkäisevän työn alkuaineet: yhteisöllisyys, ryhmät ja sosiaalinen luottamus** (2013). S. 34-43 teoksessa Selkenevää, myötätuulta – ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö nuorisoalalla.
http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak_selkenevaa_myotatuulta_verkko2_2.pdf
- **Päihteet, tunteet ja sosiaalisuus. Näkyvän päihteidenkäytön näkymättömät syyt** (2014). Janus 22(2): 109–121.
- **Hauskuus ja tylsyys, turva ja vaara. Nuorten juomisen ja arjen ambivalenssit** (2013). Yhteiskuntapolitiikka 3/2013. <http://www.julkari.fi/handle/10024/110554>
- **Miksi Jesse ja Jenna juovat? Nuoret aikuiset ehkäisevän päihdetyön kohderyhmänä** (2012). S. 88-96 teoksessa Selvää synergiaa – eettisesti kantavaa päihdekasvatusta:
http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak_selvaa_synergiaa_verkko.pdf

Kirjoja

- **Yhteisöjen aika. Ryhmäilmiö-malli ja sosiaalipedagogiikka ammatillisissa oppilaitoksissa** (2016): https://issuu.com/ehyt/docs/yhteisojen_aika
- **Yöllä yhdessä. Yökerhot, biletyt ja suomalainen sosiaalisuus** (2014): <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135778/yollayhd.pdf?sequence=1>
- **Kuinka terveyttä tehdään? Sosioekonomiset terveyserot ja ammatilliset oppilaitokset niiden kaventajina** (2014): <http://www.ehyt.fi/fi/ajankohtaista/julkaisut/?a=viewItem&itemid=1303>
- **Ryypäämällä ryhmäksi? Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten juomiskulttuureihin** (2012): <http://www.ehyt.fi/fi/ajankohtaista/julkaisut/?a=viewItem&itemid=859>

KIITOS! JA KESKUSTELUA

maunuan@gmail.com

0408325057